

Aan
de gemeenteraad

Datum
Zaaknummer 2022-0190882

Betreft Beschikbaar stellen van een krediet ten behoeve Nieuwe regeling openbaar vervoer voor financieel kwetsbare inwoners

Vergadering van
Portefeuillehouder: Rik van der Linden
Begrotingsprogramma Sociaal en Zorgzaam Dordrecht
Kernteam/Opgave: Stad - Zorg & Ondersteuning
Auteur: Marten Meinster
E-mail: m.meinster@dordrecht.nl
Verantwoordelijke:
Openbaar: Ja

Voorgesteld besluit

in de periode 2023 t/m 2026 openbaar vervoer in daluren gratis aan te bieden aan inwoners met een inkomen tot 140% van het wettelijk sociaal minimum, die de AOW-gerechtigde leeftijd hebben bereikt;

in de periode 2023 t/m 2026 openbaar vervoer in daluren met 40% korting aan te bieden aan inwoners met een inkomen tot 140% van het wettelijk sociaal minimum, in de leeftijd van 18 jaar tot de AOW-gerechtigde leeftijd;

de middelen voor de uitvoering van dit voorstel voor de periode 2023 t/m 2026 te onttrekken uit de reserve *PA 2022-2026 Alternatief voor gratis busvervoer 65+*;

de meerjarenbegroting 2023 te wijzigen conform bijgevoegde begrotingswijziging met nummer 223011.

Raadsvoorstel

Hoe zijn de bevoegdheden rond dit onderwerp verdeeld?

De gemeenteraad beslist over het aanbieden van een kortingsregeling voor openbaar vervoer aan inwoners en bepaalt de kaders en doelgroep van deze regeling.

Wat is het doel?

Met dit voorstel verbeteren we de mobiliteit van financieel kwetsbare inwoners in de stad.

Dit voorstel geeft daarmee invulling aan het actiepunt uit het Politiek Akkoord 2022-2026 om te komen met een alternatief voor de regeling 'gratis openbaar vervoer voor 65-plussers' en draagt bij aan het behoud van zelfredzaamheid en de mogelijkheid voor inwoners om mee te kunnen blijven doen in de maatschappij.

Wat zijn per beslispunt de argumenten en wat is hierop de toelichting?

Met dit voorstel stimuleren we inwoners met een laag inkomen om actief deel te nemen aan de Dordtse samenleving en we hebben daarbij extra aandacht voor inwoners die de AOW-gerechtigde leeftijd hebben bereikt. Het aanbieden van een kortingsregeling voor openbaar vervoer is hiervoor een belangrijk instrument.

Doelgroep en regelingen

De doelgroep voor de regeling openbaar vervoer zijn inwoners met een inkomen tot 140% van het wettelijk sociaal minimum (Wsm) [1]. Juist voor inwoners met een laag inkomen bestaat namelijk het risico dat er geen alternatieve vormen van vervoer zijn, omdat de financiële middelen ontbreken om deze aan te schaffen en te onderhouden of (in) te huren.

Bovendien is bekend dat juist mensen met een laag inkomen een groter risico lopen op isolement en eenzaamheid. Het faciliteren van vervoer is een manier om het risico op, en de gevolgen van eenzaamheid te voorkomen. Zeker omdat het faciliteren van het vervoer aansluit bij de mogelijkheid voor deze inwoners om gebruik te maken van het aanbod op de (voor hen gratis) Dordtpas, waarmee tientallen activiteiten kunnen worden ondernomen in de stad.

We bieden twee verschillende regelingen aan, op basis van de leeftijd van inwoner. Daarbij maken we onderscheid tussen inwoners die de AOW gerechtigde leeftijd (66 jaar en 10 maanden oud) hebben bereikt en inwoners in de leeftijd van 18 jaar tot de AOW gerechtigde leeftijd.

1. AOW gerechtigden (gratis OV in daluren)

Van de 22.000 inwoners met AOW-gerechtigde leeftijd in Dordrecht hebben er zo'n 5.500 een inkomen tot 140% van het wettelijk sociaal minimum [1]. Zij kunnen door deze regeling gebruik maken van het 'dalvrij abonnement' van Qbuzz, waarmee op werkdagen in daluren [2] en in weekenden gratis kan worden gereisd met de stadsbussen in Dordrecht.

Het recht op dit product koppelen we aan de AOW leeftijd van de inwoner. Momenteel is die leeftijd 66 jaar en 10 maanden. Vanaf 2024 stijgt de AOW-leeftijd naar 67 jaar. Door de koppeling met AOW leeftijd te maken, hanteren we een objectief criterium voor het vaststellen van het recht op deze voorziening. Ook zorgen we er zo voor dat de vrijgemaakte middelen terecht komen bij inwoners die door hun pensionering in een nieuwe levensfase belanden, waarbij juist aandacht dient te zijn voor het actief blijven participeren in de maatschappij en stad.

Een bijkomend aandachtspunt voor deze groep oudere inwoners is het risico op afnemende gezondheid en daarmee gepaard gaande verminderde mobiliteit. Het faciliteren van openbaar vervoer is een manier om hen zo lang mogelijk mobiel te laten zijn. Bovendien voorkomt het verdere druk op het WMO-vervoer, zoals de Drecht- en wijkhopper van Stroomlijn, zodat zij de aandacht en tijd kunnen besteden aan het vervoeren van inwoners voor wie zelfstandig reizen met het regulier openbaar vervoer geen optie meer is.

De eigen bijdrage van €14,- die in de huidige regeling voor OV voor 65+ wordt gevraagd aan gebruikers vervalt om financiële drempels voor de aanvraag van de regeling te voorkomen. Wel heeft de gebruiker een persoonlijke OV-chipkaart nodig. Het is namelijk een persoonlijk reisproduct, wat niet overgedragen kan worden aan anderen. Als inwoners nog niet beschikken over een persoonlijke OV-chipkaart dienen ze deze zelf aan te schaffen om gebruik te kunnen maken van de regeling. De kosten hiervoor bedragen eenmalig € 7,50.

2. 18-jarigen tot AOW-gerechtigden (korting op OV in daluren)

Naast de 5.500 AOW-gerechtigden met een laag inkomen zijn er zo'n 12.000 volwassen inwoners met een inkomen tot 140% van het wettelijk sociaal minimum [1] in de leeftijd 18 jaar tot de AOW-gerechtigde leeftijd (66 jaar en 10 maanden). Deze inwoners bieden we de mogelijkheid om met 40% korting te reizen, namelijk met een 'dalvoordeel abonnement'. Dit geeft reizigers op werkdagen in daluren [2] en in weekenden 40% korting op busvervoer in de Drechtsteden. Ook bij dit product is geen sprake van een eigen bijdrage. Wel dient de reiziger 60% van de reissom zelf te betalen en is voor het gebruik van de regeling een persoonlijke OV-chipkaart nodig. Als inwoners nog niet beschikken over een persoonlijke OV-chipkaart dienen ze deze zelf aan te schaffen om gebruik te maken van de regeling. De kosten hiervoor bedragen eenmalig € 7,50.

Uitvoering

Beide reisproducten verstrekken we via de Dordtpas. Omdat de inkomensgrens voor een gratis Dordtpas ligt op maximaal 140% van het wettelijk sociaal minimum, ontvangen alle rechthebbenden van deze reisproducten de Dordtpas gratis als zij hier nog niet over beschikken.

Door de verstrekking van de reisproducten via de Dordtpas te laten verlopen is het aanvraagproces voor de inwoner eenvoudig. Bij het verstrekken van de Dordtpas aan inwoners met een laag inkomen vindt namelijk een inkomenstoets plaats en wordt de leeftijd geregistreerd. Er is daarom geen aparte inkomenstoets of leeftijdscontrole nodig voor het aanvragen van het reisproduct. Ook

hoeven inwoners geen aanvraagformulier in te vullen. Gebruikers melden hun OV-chipkaartnummer via de website van de Dordtpas, de balie op het stadskantoor of het servicepunt van Qbuzz waarna zij het reisproduct op hun OV-chipkaart ontvangen. Dit product dient vervolgens te worden geactiveerd via een OV-servicezuil, zoals te vinden is in vele winkels in Dordrecht. Dit is de werkwijze zoals wordt gebruikt voor alle reisproducten in Nederland en is momenteel ook de werkwijze binnen de huidige regeling voor OV voor 65+ers in Dordrecht.

Verstrekking via de Dordtpas is niet alleen voor inwoners gunstig, maar ook als gemeente besparen we extra administratie- en handelingskosten, door gebruik te maken van de bestaande infrastructuur van de Dordtpas. De Dordtpas geeft de mogelijkheid om verstrekking te beperken tot bepaalde doelgroepen binnen de pas, in dit geval de minima pashouders, en daarbij onderscheid te maken op basis van leeftijd.

De reisproducten zijn niet beschikbaar voor betalende Dordtpashouders, aangezien hun inkomen hoger is dan 140% van het Wsm.

[1] 140% van het wettelijk sociaal minimum is een netto maandinkomen van € 1.600,- voor alleenstaanden en € 2.165,- voor stellen met de AOW-gerechtigde leeftijd en € 1.435,- voor alleenstaanden en € 2.050,- voor stellen in de leeftijd van 18 jaar tot AOW gerechtigde leeftijd (66 jaar en 10 maanden oud).

[2] Daluren zijn: maandag t/m vrijdag 09:00 - 16:00 uur, 18:30 - 06:30 uur en vrijdag na 18:30 uur tot maandag 04:00 uur. Buiten deze daluren ontvangen alle inwoners van 65 jaar of ouder 34% leeftijdskortings van de vervoerder. Dit is een landelijke kortingsregeling van alle vervoerders voor mensen van 65 jaar of ouder en voor kinderen t/m 11 jaar oud.

Wat zijn kanttekeningen en/of risico's bij dit voorstel?

Huidige regeling

Er is momenteel een regeling voor gratis openbaar vervoer in daluren voor alle inwoners van 65 jaar of ouder in Dordrecht. Momenteel kent deze regeling 5.500 gebruikers, van wie we geen zicht hebben op de hoogte van het inkomen. Voor de gebruikers van deze regeling met een inkomen boven 140% van het wettelijk sociaal minimum is het reisproduct vanaf 2023 niet meer aan te schaffen. Reeds verstrekte reisproducten zijn na aanschaf nog wel 12 maanden te gebruiken, waardoor veel van de huidige gebruikers ook in 2023 nog gebruik kunnen maken van hun dalvrij abonnement. Daarna ontvangen zij vanuit aanbieder Qbuzz het voorstel om tegen een gereduceerd tarief een alternatief reisproduct aan te schaffen, waarmee ook gratis kan worden gereisd in daluren.

Contract en monitoring

We sluiten met de aanbieder een jaarcontract af voor 2023 met een mogelijkheid tot verlenging onder gelijke voorwaarden in 2024. We evalueren het gebruik over de eerste helft van 2023 en informeren de raad hierover in het derde kwartaal van 2023.

Momenteel worden geen reisproducten aangeboden voor de periode na 2024. Dit heeft te maken met het uitfasen van de OV-chipkaart als betaalmiddel in het openbaar vervoer en het introduceren van 'OVpay' als nieuw betaalmiddel. Vervoerders doen daarom geen grote investeringen meer in de huidige infrastructuur van de OV-chipkaart. Hoe maatwerk reisproducten, zoals de voorgestelde regelingen, vanaf 2025 aangeboden worden is momenteel nog niet duidelijk en daarin zijn de vervoerders aan zet. We informeren de raad over de voortgang in de ontwikkelingen rondom alternatieve reisproducten vanaf 2025.

Financiële details

We verwachten dat 20 tot 30% van de rechthebbenden van de mogelijkheid gebruik maakt om met korting te reizen. Deze inschatting is gebaseerd op het huidig aantal gebruikers van de regeling OV voor 65+ (25%) en het aantal inwoners binnen de doelgroep dat de Dordtpas gebruikt (23%). In de onderstaande tabel staan per scenario (20%, 25% en 30% gebruik) de kosten per regeling, per jaar. Daarbij gaan we uit van een ingroeimodel vanaf 2023, waarbij het aantal gebruikers toeneemt vanwege communicatiecampagnes en daardoor groeiende bekendheid van de regelingen.

De jaarlijkse handelingskosten bestaan uit kosten voor het (digitaal) aanbieden van het product via de Dordtpas en Qbuzz webshop.

Gebruik 20%	2023	2024	2025	2026	Totaal
--------------------	------	------	------	------	--------

Regeling 18> - <AOW	€ 18.000,00	€ 24.000,00	€ 24.000,00	€ 24.000,00	€ 90.000,00
Regeling AOW	€ 68.750,00	€ 137.500,00	€ 137.500,00	€ 137.500,00	€ 481.250,00
Handelingskosten	€ 10.000,00	€ 5.000,00	€ 5.000,00	€ 5.000,00	€ 25.000,00
Totaal	€ 96.750,00	€ 166.500,00	€ 166.500,00	€ 166.500,00	€ 596.250,00
Gebruik 25%					
	2023	2024	2025	2026	Totaal
Regeling 18> - <AOW	€ 22.500,00	€ 30.000,00	€ 30.000,00	€ 30.000,00	€ 112.500,00
Regeling AOW	€ 85.937,50	€ 171.875,00	€ 171.875,00	€ 171.875,00	€ 601.562,50
Handelingskosten	€ 10.000,00	€ 5.000,00	€ 5.000,00	€ 5.000,00	€ 25.000,00
Totaal	€ 118.437,50	€ 206.875,00	€ 206.875,00	€ 206.875,00	€ 739.062,50
Gebruik 30%					
	2023	2024	2025	2026	Totaal
Regeling 18> - <AOW	€ 27.000,00	€ 36.000,00	€ 36.000,00	€ 36.000,00	€ 135.000,00
Regeling AOW	€ 103.125,00	€ 206.250,00	€ 206.250,00	€ 206.250,00	€ 721.875,00
Handelingskosten	€ 10.000,00	€ 5.000,00	€ 5.000,00	€ 5.000,00	€ 25.000,00
Totaal	€ 140.125,00	€ 247.250,00	€ 247.250,00	€ 247.250,00	€ 881.875,00

Wij stellen voor om op basis van het huidige voorstel (scenario 25%) de werkelijke kosten te onttrekken aan de bij de begroting 2023 gevormde reserve. Omdat de dekking uit een reserve komt, zal deze regeling na afloop van de huidige bestuursperiode opnieuw bekeken moeten worden en voorzien worden van nieuwe dekking bij voortzetting.

Financiële risico's

1. Doordat de huidige eigen bijdrage van € 14,- voor AOW-gerechtigde inwoners vervalt, en het abonnement daardoor geheel gratis is, kan het aantal gebruikers hoger zijn dan in de huidige regeling het geval is. Als het aantal gebruikers hoger ligt dan verwacht, stijgen de kosten in die verhouding mee.
2. De reisbewegingen voor het product voor AOW-gerechtigden is door de aanbieder beperkt tot 500 kilometer per gebruiker, per jaar als 'fair-use policy'. Wanneer er op totaalniveau van alle gebruikers van de regeling sprake is van een overschrijding van dit gemiddelde, kan de aanbieder van het reisproduct de kilometers aan de gemeente doorbelasten, met een maximum van €65,- per gebruiker, per jaar. Doordat het gemiddelde gebruik momenteel ligt op 267 kilometer per gebruiker, per jaar, is de kans echter zeer gering dat vanaf 2023 sprake is van een verdubbeling van het reisgedrag en daarmee van het aantal kilometers.
3. Het aanbieden van deze reisproducten via de Dordtpas kan een aanzuigende werking hebben voor de Dordtpas en zorgen voor een groei van het aantal niet-betalende Dordtpashouders. Als deze pashouders ook andere acties actief gaan gebruiken, dienen we hierop meer vergoedingen te betalen aan aanbieders van deze acties. In de begroting van de Dordtpas is rekening gehouden met een groei van het aantal minima en een stijging van vergoedingen met zo'n 5%.
4. Zoals beschreven is de toekomst van betalen in het openbaar verover en het aanbod van dit soort maatwerk regelingen onduidelijk, vanwege de introductie van 'OVpay'. Het is niet vanzelfsprekend dat de wijziging van de betaalmethode gevolgen heeft voor de prijs voor openbaar vervoer, maar mogelijk dienen wel extra implementatiekosten te worden gemaakt voor een alternatief betaalproduct. De kosten vanaf 2025 zijn daarom indicatief op basis van de huidige regeling.

We informeren de raad in het derde kwartaal van 2023 over het aantal gebruikers van de regeling en hun reisgedrag, met daarbij het gemiddelde aantal kilometers over de eerste helft van 2023. Ook informeren wij de raad daarbij over de ontwikkeling van het aantal Dordtpashouders binnen de doelgroep en de eventuele stijgende bestedingen en vergoedingen die hiermee gepaard gaan.

Welk (participatie)proces is doorlopen om tot dit voorstel te komen?

Er is een afweging gemaakt op basis van het gebruik van de huidige regeling OV voor 65+ in de stad en behoefte van financieel meer kwetsbare inwoners.

Hoe wordt dit betaald?

Op basis van het scenario met 25% gebruik zijn de te verwachten kosten € 739.062,50 voor de totale periode 2023-2026.

Deze € 739.062,50 komt uit de reservering vanuit het Politiek Akkoord 2022 - 2026.

Wat is het vervolg op het raadsbesluit?

Vanaf januari 2023 bieden we deze nieuwe reisproducten aan. Communicatie hierover vindt via verschillende kanalen plaats, waaronder via de Dordtpas, waar de doelgroepen voor de regelingen al bekend zijn.

De huidige regeling voor gratis OV voor 65+ wordt afgebouwd. Nieuwe reisproducten verstrekken we vanaf oktober 2022 niet meer, maar verstrekte reisproducten zijn na aanschaf nog 12 maanden te gebruiken. Gebruikers van de huidige regeling krijgen vanuit aanbieder Qbuzz de mogelijkheid om met korting van een vergelijkbare regeling gebruik te maken, wanneer hun inkomen te hoog is om voor het gratis reizen in aanmerking te komen.

Het college van Burgemeester en Wethouders

De raad van de gemeente DORDRECHT;

gezien het voorstel van het college van Burgemeester en Wethouders van inzake Beschikbaar stellen van een krediet ten behoeve Nieuwe regeling openbaar vervoer voor financieel kwetsbare inwoners ;

b e s l u i t :

in de periode 2023 t/m 2026 openbaar vervoer in daluren gratis aan te bieden aan inwoners met een inkomen tot 140% van het wettelijk sociaal minimum, die de AOW-gerechtigde leeftijd hebben bereikt;

in de periode 2023 t/m 2026 openbaar vervoer in daluren met 40% korting aan te bieden aan inwoners met een inkomen tot 140% van het wettelijk sociaal minimum, in de leeftijd van 18 jaar tot de AOW-gerechtigde leeftijd;

de middelen voor de uitvoering van dit voorstel voor de periode 2023 t/m 2026 te onttrekken uit de reserve *PA 2022-2026 Alternatief voor gratis busvervoer 65+*;

de meerjarenbegroting 2023 te wijzigen conform bijgevoegde begrotingswijziging met nummer 223011.

Aldus besloten in de vergadering van